

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Casparis Ziegleri De Episcopis eorumq[ue] juribus,
privilegiis, & vivendi ratione, Liber Commentarius**

Ziegler, Kaspar

Norimbergæ, 1686

IV. De distinctione diœcesium & provinciarum, & ex bâc natâ distinctione
Episcoporum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61543](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61543)

& principium nescitur ut plurimum & autor certus nullus citari potest, sed imprudens sese nobis insinuat, voluntatesq; nostras obscure primum, tum etiam apertè ipsa sibi conciliat, postremò tantum acquirit autoritatis & gratia, ut regnet & dominetur lege potentius, &c.

CAP. IV.

De Distinctione Diœceseon & Provinciarum,
& ex hac natâ Distinctione Episcoporum.

I.

Jus Canonicum c. 1. dist. 99. ex Anacleti Pontificis Romani epist. 2. hæc notavit verba: *Provinciae multo ante Christi adventum tempore divisa sunt maxima ex parte, & postea ab Apostolis & B. Clemente prædecessore nostro ipsa divisio est renovata in capite omnium Provinciarum. Ubi dudum primates erant legis seculi ac prima judiciaria potestas: Ad quos qui per reliquas civitates commorabantur, quando eis necesse erat, qui ad aulam Imperatorum vel Regum confugere non poterant, vel quibus permissum non erat: Confugebant pro oppressio-nibus eorum, vel injustitiis suis, ipsosq; appellabant, quoties opus erat, sicut in lege eorum scriptum erat. Ipsi quoq; in civitatibus vel locis nostros Patriarchas vel primates, qui unam formam tenent, licet diversa sint nomina, leges Divina & Ec-clesiastica poni & esse jusserunt: ad quos Episcopi, si necesse fuerit, confugerent eosq; appellarent: & ipsi nomine primatum fruerentur. Reliquæ verò Metro-politane civitates, quæ minores judices habebant, licet majores comitibus essent, haberent Metropolitanos suos, qui prædictis justè obedirent primatibus, sicut in legi-bus seculi ordinatum erat: qui non primatum, sed aut Metropolitanorum aut Ar-chiepiscoporum nomine fruerentur.* In margine notavit Antonius Contius in Metropoli Biturigum Professor, hanc epistolam non esse Anacleti, seq; id jam in præfatione monuisse. At præfatio illa nullibi apparet, & nec edita quidem, sed à Censoribus suppressa est, uti manifestum ejus rei indicium facit Johannes Rainoldus in *Colloq. cum Hart. cap. 8. sect. 3.* Nec tamen propterea quisquam credet censoribus, epistolam istam esse genuinam, & ab Ana-cleto conscriptam. Quin operam hanc præclarè deinceps & eruditè præstitit David Blondellus in *Pseudo Isidoro*, & cum eo plurimi alii viri cordati atq; eruditi, qui non Anacleti tantum illam epistolam, sed integram farraginem Decretalium, quam compilavit Isidorus Mercator, ad Sombros & ad quicquid amicitur ineptis chartis ut adulterinam & supposititiam amandarunt.

II. Quod ait Pseudo-Anacletus, provincias multo ante Christi ad-ventum tempore divisas esse maximâ ex parte, & postea ab Apostolis & Cle-

Clemente divisionem istam esse renovatam, id non satis cohæret. Divisiones quidem varias & ante Christi adventum alias, alias post nativitatem ejus factas fuisse, nota res est. Divisionem autem eam, quæ ante Christi adventum obtinuit, ab Apostolis renovatam esse, frustra omninò asseritur. Unde enim id probabitur? Et cur verò postquam Augustus Imperator novam Imperii formam introduxit, Apostoli aliam ab ea sequi debuissent? Cur veterem & antiquitatem divisionem, rejectâ noviore & usitatâ, revocare fatius putassent? Imò verò in usu semper hoc habuit Ecclesia, ut divisionem civilis Imperii, quoad fieri posset, sequeretur. Quocirca, si qua civitas celebrior esset, & ex Imperio civili propter præfectos in ea constitutos majus aliquod incrementum haberet, etiam Episcopos ejus civitatis majore auctoritate præ cæteris polluisse certum est. Nec potuisset sanè Constantinopolitanus Episcopus ad fastigium istud ascendere, nisi sedes Imperatoris in civitatem istam translata fuisset. Et sic factum quidem fuit, ut qui in Metropoli alicujus Provinciæ habitaret Episcopus, cæteris ejusdem Provinciæ antecederet, Metropolis tamen non alia intelligeretur, quàm quæ in civili regimine constituta esset. Quod nec ipse Pseudo-Anacletus negare potest, ut adeò frustra dicatur, ab Apostolis renovatam fuisse divisionem Provinciarum ante Christi adventum factam.

III. Crasius adhuc philosophatur Pseudo-Clemens, cujus mentionem fecit Anacletus, quod ab Apostolis & Clemente renovatio Provinciarum facta fuerit. Is enim *epist. 1.* quam ad Jacobum fratrem Domini scriptum mentitur, ultima Petri Apostoli verba commemorans, sive potius ex cerebro suo fingens, hunc in modum disserit: *In illis civitatibus, in quibus olim apud Ethnicos Archisclamines eorum ac primi legis Doctores erant, Episcoporum primates poni, vel Patriarchas, qui reliquorum Episcoporum judicia & majora (quoties necesse foret) negocia in fide agerent & secundum DEI voluntatem, sicut constituerunt Apostoli, ita ut ne quis injuste periclitaretur desinirent. In illis autem civitatibus, in quibus dudum apud prædictos erant Archisclamines, quos tamen minores tenebant, quàm memoratos Primates, Archiepiscopos institui præcepit, qui non tamen primatum sed Archiepiscoporum fruerentur nomine. Episcoporum quoque judicia (ut superius memoratum est) & majora Ecclesiarum negocia, si ipsi reclamaverint, aut aliquem timorem, aut istos vel alios suspectos habuerint, ad jam dictos Primates vel Patriarchas, ne aliquis nocenter periret, transferri perdocuit. In singulis verò reliquis civitatibus singulos, & non binos, vel ternos, aut plures Episcopos constitui præcepit, qui non primatum aut Archiepiscoporum aut Metropolitanorum nomine, quia matres civitatum non tenent, sed Episcoporum tantùm vocabulo potirentur, &c.* Hæc Pseudo-Clementis verba imposuerunt multis, ut similia alibi observata scriberent, qualia permulta de Britannis suis refert Jacobus Usserius Archiepiscopus Armachanus *de Britannicar. Eccles. antiq. cap. 5.* Similia invenies apud Gratianum *in pr. dist. 21.* Andr.

Dominic. Flocc. sive L. Fenestell. de potestat. Rom. lib. 1. c. 5. Polydor. Virgil. de inventor. rer. lib. 4. c. 12. aliosq; plures. Sed optimè dudum notavit Joh. Juellus Episcopus Sarisburiensis in defens. apol. pro Eccles. Anglic. part. 2. c. 4. divis. 2. Omnia ista, quæ de flaminum principatu afferuntur, mera esse lo-
mnia, insipida Anacleti & Clementis fabula quâdam fundata. Neq; vel no-
mina ista imaginaria Archiflaminum ac protoflaminum apud idoneum ali-
quem Scriptorem veterem reperiri, vel universalem ejusmodi aliquam, quæ
ad eos pertineret potestatem.

IV. Prolixius fabulam istam explodit Franciscus Godwinus Episco-
pus Landavenfis de convers. Britann. cap. 3. cujus aliqua verba hic adscribere
operæ erit precium: Nihil est absurdius, quàm somnium illud de Archiepiscopo-
rum & Episcoporum sedibus ad Archiflaminum & flaminum, (si diis placet,) Eth-
nicorum numerum aptandis. Commentum, pace dixerim doctissimorum Virorum,
qui hoc aut tradiderunt aut crediderunt, planè putidissimum & plusquam puerile.
-- -- Hoc etenim fidenter affirmarim, mortaliū neminem ostendere posse inter an-
tiquos & verè Romanos Scriptores quempiam, qui de protoflamine aut archiflamine
quam faciat mentionem. Si hoc satis non est, evolvat cui placet quantivis pretii
librum illum inscriptionum antiquarum orbis Romani à Grutero editum. Flamines
& Flaminicæ occurrent ubiq;. Protoflaminis verò aut Archiflaminis ne umbra qui-
dem aut vestigium comparebit. -- -- Clarius est, quàm ut possit negari, rarò usu
venisse, ut non una & eadem civitas plurima haberet Sacerdotum Collegia & sic
plures flamines. -- Urbs una Romana non tantùm Dialectem habuit, sed pro Romu-
lo, Quirinalem, pro Marte Martialem, & ne singulos enumerem, singulis diis sin-
gulos flamines attributos. Et ne aliquis omnino numerus eorum iniri possit, Impe-
ratoribus quoq; suis defunctis & in numerum Divorum pro more relatis, templa, sa-
cra, sacerdotes, deniq; etiam Flamines constituiebant; Augusto Augustalem, Vespasi-
ano Flavialem, Antonino Titialem, & sic de cæteris, donec adeò crescente divo-
rum numero, ut universa civitas tot templorum capax brevino videretur futura,
hæc ratio tandem inventa est, modum huic rei statuendi. -- -- Fieri quomodo po-
test, ut inter illorum Flamines & nostros Episcopos aliqua existat proportionis ra-
tio, cum illi in unaquaq; civitate, ne dicam oppido, plurimos haberent Flamines, nos
verò aliquot Comitibus non rarò unum duntaxat præfecerimus Episcopum. Hæc
Godwinus. Sed videri tamen hic poterunt, quæ pro defensione Pseudo-
Clementis & Pseudo-Anacleti ex antiquis inscriptionibus collegit Petrus
de Marca dissertat. de primat. num. 5 & seqq.

V. Plura addere non libet, præsertim cum fontes, ex quibus fabula
ista ortum habuit, planè impuri sint, & mendacissimi impostoris putidum
δοκίμια, Pseudo-Clementis scil. epistola. Fingitur scil. Clemens scribe-
re ad Jacobum fratrem Domini, & significare illi mortem Petri Apostoli,
cum tamen constet, Jacobum obiisse multò ante Petrum. Bellarmin. de scri-
ptor. Eccles. sub Clement. Nicol. Vedel. ad Ignat. epist. part. 2. pag. 15. Unde ipsi-

ipsimet Pontificiæ Monarchiæ Architecti sæpè fidem ei & autoritatem derogant. Johannes de Turrecremata presbyter Cardinalis eam prorsus rejicit, uti refert Sixtus Senensis *lib. 2. verb. Clemens*. Et quanquam pro ejus fide ad sudorem usq; laborasset Franciscus Turrianus Jesuita, persuadere tamen Cardinali Baronio haudquaquam potuit, verùm id solummodo consecutus est, ut Baronius eam causam à se amolitus totam in illius humeros rejecerit: *Cujus fidei sint, inquit, ac firmitatis, non laboro, consule Turrianum, ad ann. 102. n. 6. & sub n. 7.* addit in margine: NON INNITENDUM APOCRYPHIS, tacitè innuens, Epistolas illas Clementis, quæ circumferuntur vulgò, sublestæ omninò fidei esse. Turriani autem insulas defensionis ita dejecit & confutavit David Blondellus in *Pseudo-Isidoro*, ut nullo in precio haberi queant, neq; Lectori fucum amplius faciant. Addi poterit Andr. Rivet. in *Critic. sacr. lib. 1. cap. 8.*

VI. Ut de Distinctione Episcoporum, quæ in Ecclesiâ ubiq; terrarum invaluit, exactior habeatur notitia, probè tenendum est, initio nascentis Ecclesiæ nullam talem distinctionem in usu fuisse. Dum enim, uti capite antecedente exposui, nullum inter Episcopos & presbyteros observatum fuit discrimen, quomodo Episcopi inter se differre potuissent? Quod si igitur Episcopus cum Episcopo, sive primus inter ministros unius particularis Ecclesiæ cum alio quòvis primo alterius Ecclesiæ conferri debeat, nulla nisi personalis sese exeret differentia, h. e. talis, quæ existit inter personam & personam, quod alia sit persona hujus, alia alterius Ecclesiæ, quoad cætera verò prorsus convenient, & in paritate officii exæquati omninò fuerint. Nec desunt testimonia Veterum, quibus adstruitur, episcopum nulli alii Episcopo subjectum esse, nec habere superiorem, nisi DEUM. Apud Ignatium in *epist. ad Smyrnens.* hæc leguntur verba: *Nemo potior est DEO, neque similis ei: neque Episcopo in Ecclesiâ honorabilior, ἢ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν Ἐπισκόπος ἢ μᾶλλον, h. e. non est quid majus.* Et porrò: *Laici Diaconis subditi sint, diaconi presbytero, presbyteri Episcopo, Episcopus Christo, sicut ipse Patri.* Et in *epist. ad Philadelph.* Presbyteri & diaconi atque omnis Clerus simul cum omni populo obediant Episcopo, Episcopus verò Christo, sicut Christus Patri. Non adducere hæc Ignatii testimonia, cum de ejus epistolis diu jam dubitaverint eruditi, nisi essent, qui earundem autoritatem acriter propugnent, & sine corruptelis ad nos pervenisse existiment.

VII. Ejusmodi *νοθεύσεως* vitio non laborant verba Cypriani Carthaginiensis Episcopi, quibus anno CCLVIII. in Concilio à se habito ita allocutus est Patres & coepiscopos congregatos: *Supereſt, ut de hæc ipsâ re, quid singuli sentiamus, proferamus, neminem judicantes, aut à jure communionis aliquem, si diversum senserit, amoventes. Neque enim quisquam nostrum Episcopum se esse Episcoporum constituit, aut tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem collegas suos adigit, quando habeat omnis Episcopus pro licentiâ libertatis &*

potestatis suæ arbitrium proprium, tanquam judicari ab alio non possit, cum nec ipse possit alterum judicare. Sed expectemus universi iudicium Domini nostri Jesu Christi, qui unus & solus habet potestatem & preponendi nos in Ecclesiæ suæ gubernatione & de actu nostro judicandi. Dubium non est, sugillari in his verbis Stephanum Pontificem Romanum, uti agnoscit Severinus Binius in not. tom. I. Concil. p. 203. & Cardinalis Baronius ad ann. 258. n. 42. quanquam Pamelius ea de Collegis Cypriani interpretetur, neque ad primatum Pontificis Romani torqueri posse contendat. Probè autem notentur formulæ loquendi, quibus utitur Cyprianus. Ait, omnem Episcopum pro licentiâ libertatis & potestatis suæ arbitrium proprium habere: nullum judicari ab alio posse: nullum posse alterum judicare: solum Christum habere potestatem de actu Episcoporum judicandi, & universos Episcopos debere iudicium Domini expectare. Quæ omnia tantam inter Episcopos subinnuunt paritatem, ut nulli imperio aut subiectioni locus sit, sed omnes ex æquo, quisq; tamen in suâ Ecclesiâ, præfint.

VIII. In eandem sententiam differit Hieronymus ad Evagrium apud Gratian. c. legimus dist. 93. Nec altera Romanæ Urbis Ecclesia, altera totius Orbis existimanda est. Et Gallia, & Britannia, & Africa, & Persis, & Oriens, & India, & omnes barbæræ nationes unum Christum adorant, unam observant regulam veritatis. Si auctoritas queritur, Orbis major est Urbe. Ubiq; fuerit Episcopus, sive Romæ, sive Eugubii, sive Constantinopoli, sive Rhegii, sive Alexandria, sive Thebis, sive Guarmatia, ejusdem meriti, ejusdem est & Sacerdotii. Potentia divitiarum & paupertatis humilitas vel sublimiorem vel inferiorem Episcopum non facit. Ceterum omnes Apostolorum Successores sunt. &c. Verba satis perspicua sunt, quibus Episcoporum æqualitatem describit. Exempla adducit amplissimarum tum & in tenui fortunâ constitutarum Urbium, nihil inde auctoritatis accedere ait earum Episcopis, utrosq; esse ejusdem meriti & ejusdem Sacerdotii, & ejusdem etiam potentia, cum inter Episcopos nullus sublimior sit, nullus inferior. Et concludit inde, nec Romanæ quidem Urbis Episcopum præcipui quid habere, nec debere proinde diacos ejus Urbis supra conditionem suam intumescere, quod perstringere sibi proposuerat Hieronymus.

IX. Negari tamen nequit, jam inde ab antiquissimis temporibus sedes aliquas Episcopales, & qui eas tenerent, Episcopos præ cæteris eminuisse, & in omni specie honoris priores potioresq; habitos fuisse. Inter presbyteros dixi cap. anteced. eminere & emergere cœpisse illum, qui ordine primus esset vel ætate vel industriâ, cum sine tali ordine nullum Collegium subsistere facillè queat. Idem contigit inter Episcopos unius provinciæ, ut cum plures essent, ipsi quoque, dum unum corpus constituunt, aliquem servarent ordinem, ex aliis tamen & diversis fundamentis; cum & rariores conventus habere soleant, & causæ, quæ in conciliis istiusmodi tractantur, haud

haud vulgarem disceptationem exigant & plerumq; majoris momenti sint, atque illæ, quæ inter presbyteros expediuntur. Nec verò putandum est, eminentiori illi Episcopo universa ista axiomata, quæ recenferi magno numero hodiè solent, à primis ejusmodi dignitatis initiis competiisse; Sed processu temporum & paulatim ea ad istam ἀκμὴν, in quâ hodiè conspiciuntur, pervenit, uti contingere plerumq; solet, si quid consuetudine invalescit. Ita enim putamus, auctoritatem prærogativæ istius consuetudini suos debere natales, eamque sensim productam, ac legibus Ecclesiasticis tandem confirmatam atque auctam fuisse.

X. Cùm verò præcipuum hoc sit consuetudinis requisitum, ut sit rationabilis, uti loquuntur Canonistæ per c. fin. X. de consuetud. non certè caruit consuetudo hæc, quâ hierarchia deinceps succrevit, suo fundamento. Nempe ita observari cœpit in regimine Ecclesiastico, ut majorem auctoritatem præ reliquis omnibus haberent Ecclesiæ illæ, quas Apostoli ipsi, & Apostolici Viri, sive discipuli Apostolorum fundaverant. Quod si aliqua controversia oborta fuisset vel circa fidem, vel circa disciplinam, solebant Doctores sæpe numero provocare ad doctrinam in illis Ecclesiis traditam & excultam, & ad mores earum usitatos, ut ostenderent scil. doctrinam suam & disciplinam esse verè Apostolicam & ab Apostolis traditam, eò quod crederentur istæ Ecclesiæ Apostolorum vocem adhuc retinere, cùm & scriptas ab eis epistolas, doctrinam hanc continentem, & propriis Apostolorum manibus exaratas sanctè custodirent & conservarent. Sic igitur fiebat, ut etiam Episcopi istarum Ecclesiarum præ cæteris magnam haberent auctoritatem in causâ fidei asserendâ, & inde *προερχὴν* aliquam tractu temporis consequerentur. Idque naturalis videtur suadere ratio, ut, quæ veluti per traducem propagatæ erant Ecclesiæ, non possent doctrinam ex revelatione ad se devolutam ut certam & incorruptam asserere, nisi eam origini convenientem ostenderent. Quemadmodum in judiciis, si qua circa exempla producta nascitur dubietas, semper recurritur ad exemplar sive originale, uti vocatur, ut de conformitate constet. Et hinc ipsæ illæ ab Apostolis fundatæ Ecclesiæ originales & matrices vocari solent.

XI. Elegantia sunt verba Augustini, quibus Cresconium Grammaticum lib. 2. redarguit: *Vos itaq; secundum vestrum errorem vel potius furorem accusare cogimini, non solum Cæcilianum & Ordinatos ejus, verum etiam illas Ecclesias, quas in Scripturis Apostolicis & Canonicis pariter legimus, non solum Romanorum, quò ex Africa ordinare paucis vestris soletis Episcopum, verum etiam Corinthiorum, Galatarum, Ephesiorum, Thessalonicensium, Philippensum, ad quas apertissime scribit Apostolus Paulus: Hierosolymitanam, quam primus Apostolus Jacobus episcopatu suo rexit: Antiochensem, ubi primò appellati sunt discipuli Christiani, Smyrnensem, Thyatirensensem, Sardensem, Pergamensem, Philadelphensem, Laodicensem, ad quas est apocalypsis Apostoli Johannis: tot alias Eccle.*

Ecclesias, Ponti, Cappadocia, Asia, Bithynia, ad quas scribit Apostolus Petrus, & quicquid aliis se Paulus ab Hierusalem ad Illyricum Evangelio replevisse testatur, ut taceam de aliis tam latis atque universis terrarum partibus, in quas ex his Apostolicis laboribus & plantationibus porrecta crevit & crescit Ecclesia. Istas certe Ecclesias, quas ex literis divinis atque Canonicis nominavi, tam longe ab Africa constitutas tanquam perierint ex peccatis Africorum, accusare cogimini, nec corrigitis errorem, qui vos ad tantum scelus nefaria dissensione compellit. Hoc agit Augustinus, ut ostendat, Donatistas, dum Cæcilianum Carthaginensium Episcopum accusant, discedere ab omnibus Ecclesiis Apostolicis doctrinæ & disciplinæ Apostolicæ custodibus, & quæ epistolas Apostolicas ut *ἡ ἀρχαία πίστις* sanctè conservarent, nec proinde excusare errorem suum posse.

XII. Ut clarius eluceat, sententiam nostram de matricibus Ecclesiarum, & primigeniâ harum ad illas relatione multum valuisse olim in controversiis fidel, non omittenda sunt verba Irenæi Doctoris Augustino multo antiquioris ex lib. 3. adv. hæres. c. 4. quæ hæc sunt: Quid enim & si quibus de aliqua modicâ questione disceptatio esset, nonne oporteret in antiquissimas recurrere Ecclesias, in quibus Apostoli conversati sunt, & ab eis de presenti questione sumere, quod certum & reliquidum est. Et cap. 3. Sed quoniam valde longum est, in hoc tali volumine omnium Ecclesiarum enumerare successiones, maxime & antiquissime & omnibus cognitæ à gloriosissimis duobus Apostolis, Petro & Paulo Romæ fundatæ & constitutæ Ecclesiæ eam, quam habet ab Apostolis traditionem & annunciatam hominibus fidem per successiones Episcoporum pervenientem usque ad nos indicantes, confundimus omnes, qui quoquo modo vel per sui placentiam malam, vel vanam gloriam, vel per cecitatem & malam sententiam, præterquam oportet, colligunt.

XIII. In eandem sententiam pluribus verbis differit Tertullianus, Irenæo ferè cœtaneus, cujus nonnulla ex libro de præscriptionibus hic annotare non pigebit. Sic autem ille cap. 20. Apostoli primò per Judæam contestatâ fide in Jesum Christum & Ecclesiis institutis debinc in Orbem profecti eandem doctrinam ejusdem fidei nationibus promulgaverunt, & proinde Ecclesias apud unamquamq; civitatem condiderunt, à quibus traducem fidei & semina doctrine ceteræ exinde Ecclesiæ mutuatæ sunt & quotidie mutantur &c. Et paulo post: Quid autem prædicaverint (Apostoli) id est, quid illis Christus revelaverit, & hæc præscribam, non aliter probari debere, nisi per easdem Ecclesias, quas ipsi Apostoli condiderunt, ipsi eis prædicando tam vivâ, quod ajunt, voce, quam per epistolas postea. Si hæc ita sunt, constat proinde, omnem doctrinam, quæ cum illis Ecclesiis Apostolicis, matricibus, & originalibus fidei conspiret, veritati deputandam, id sine dubio tenentem, quod Ecclesiæ ab Apostolis, Apostoli à Christo, Christus à DEO suscepit &c. Idem cap. 36. postquam hæreticorum cavillationes confutasset, Ecclesias aliquot Apostolicas commemorat his verbis: Age jam qui
voles

voles curiositatem melius exercere in negotio salutis tuae, percurrere Ecclesias Apostolicas, apud quas ipse adhuc Cathedra Apostolorum suis locis praesidentur, apud quas ipse authentice literae eorum recitantur, sonantes vocem & representantes faciem uniuscujusq;. Proxime est tibi Achaia, habes Corinthum: si non longè est à Macedonia, habes Philippum, habes Thessalonicenses. Si potes in Asiam tendere, habes Ephesum: Si autem Italiae adjaces, habes Romam, unde nobis quoque auctoritas praesto est.

XIV. Quod de matricibus Ecclesiis ait Tertullianus, conformitatem in fide cum illis esse tenendam, satis patet, non alias ibi intelligi, quam quas ipsi fundarunt Apostoli, cum sequioribus temporibus matrices Ecclesiae etiam dicantur omnes cathedrales, sive Episcopales, uti probatur ex c. videntes 12. q. 1. & c. non habenti 12. q. 2. Et hic ferè seculo Irenæi & Tertulliani erat modus procedendi cum hæreticis, multumque valebat tum temporis argumentum, si doceri poterat, Ecclesias illas, quas Apostoli instituerant, in eadem fidei professione consentire, eademque doctrinam tenere atque proponere. Negotium scilicet sanctis Patribus erat cum illis, qui, cum ex Scripturis arguebantur, in accusationem vertebantur Scripturarum, non esse eas tantæ auctoritatis, quia variè essent dictæ, & quia non possit ex his inveniri veritas, nonnulli etiam non recipiebant integras vel mirè intorquebant. Dicebant præterea, non per literas traditam doctrinam, sed per vivam vocem. Cum his talibus quid fecissent exercitatisimi Scripturarum? præsertim adversus illas hæreses, quæ Scripturas vel prorsus non recipiebant, vel si quas recipiebant, non integras, quas ipsas tamen adjectionibus & detractionibus ad dispositionem instituti sui intervertebant, uti loquitur Tertullianus. Talibus ergo, qui traditionibus innitebantur falsis, veris traditionibus occurrendum fuit, quæ tempore illo, quo adhuc in vivis reperiebantur Apostolorum discipuli, facilis via fuit; præsertim Ecclesiis vigentibus, quæ ab Apostolis fuerant institutæ, & apud quas recens erat memoria, & praxis adhuc invariata eorum, quæ ab ipsis Apostolis acceperant. Quæ quidem procedendi methodus hodiè frustra urgetur, cum qui hodiè vivimus homines ab illo Tertulliani ævo & Apostolorum temporibus nimium quantum absumus, ut ista sinceræ & non fucatæ traditionis *νεκρία* haberi amplius non possint. Sed ne extra oleas evagemur, eum tantum in finem Tertulliani, Irenæi & Augustini verba adducta à nobis sunt, ut inde constet, quanto in honore primis istis seculis Ecclesiæ ab Apostolis & Apostolicis Viris fundatæ, quique in illis cathedram tenebant, Episcopi habiti fuerint.

XV. Et hinc scilicet optimâ ratione deducitur origo consuetudinis, quæ præ cæteris *επιτοχών* consecuti fuerunt nonnulli Episcopi. Quæ quidem ipsa tenuè admodum habuit initium, & ex intentione Doctorum eo tempore viventium planè incapax fuit tantæ eminentiæ, quanta deinde affe-

ctari cœpit, & hodiè in immensum aucta est. Imò verò ex illis principiis surrexit tandem monarchia illa Ecclesiastica, ad quam ipsa Romani imperii majestas tam reverenter olim ab omnibus gentibus habita, paulatim elanguit. Contigit scilicet hic idem, quod sæpè aliàs contigisse in Rebus publicis observavit Aristoteles *lib. 5. polit. c. 3.* ut ex re minima per inadvertentiam, quod *διὰ τὸ μικρὸν* & *ἅδι τὸ μικρὸν* vocat, maximarum rerum momenta oriantur & exundent. Nec enim ex minimis istis causarum initiis prævideri aut concipi semper insperatus ille, qui aliquando sequitur, eventus potest. Ut gutta paulatim cavat lapidem, nec cavari videmus hunc, sed cavatum esse: Ut arbores non videmus crescere, sed crevisse: ita levium hujusmodi incommoda non animadvertimus, nisi cum emertere. Nec obvertere mihi poteris, τὸ μικρὸν istud in eminentiâ Ecclesiarum Apostolicarum consistens, omni vitio caruisse, & utiliter admodum adversus hæreticos à sanctis Patribus usurpatum fuisse, nec dici adeò posse, orta exinde fuisse & in Ecclesiam redundasse damna aliqua & incommoda. Verum enim id esset, nisi pravus ille effectus sequeretur præter intentionem ob aliud interveniens, ita ut τὸ μικρὸν istud per se quidem bonum sit, sed bonitatem illam non transfundat in ordine ad effectum per accidens. Non animadvertèrunt majores nostri, cum nunc ædiculam, nunc agellum, nunc pagum, nunc aliud quippiam cœnobii & religioni donarunt, quanta exinde mala ad posteritatem obventura essent, quorum insanabilem perniciem pleraque omnia hodiè experiuntur regna. Et quis verò reprehendere tum ausus fuisset singulares illas liberalitatum & donationum formas? Quis putasset ex bonitate causæ perverfos istos atque inauspicatos secuturos effectus? Sed redimus ad id, unde digressi sumus. Diximus autem, ex consuetudine primùm natam fuisse hierarchiam Ecclesiasticam.

XVI. Vir summus & in rebus Ecclesiasticis versatissimus Petrus de Marca nostram hanc non omninò improbat sententiam, sed agnoscit, summam apud veteres habitam fuisse rationem earum Ecclesiarum, quæ ab ipsis Apostolis institutæ sincerius fidei traditiones conservasse censebantur. Agnoscit etiam, consuetudini in hac quæstione multum tribui debere. Sed neque in hac consuetudine, neque in privilegio illo Ecclesiarum Apostolicarum subsistere se velle profitetur, sed ab ipsis Apostolis Ecclesiarum per provincias divisionem fluxisse contendit. Sententiam suam *lib. 6. de concord. sacerdot. & imp. cap. 1.* his verbis exponit: *Observatum id ab Apostolis in infantia Ecclesie, qui sapienter in Ecclesia retinuerunt civilem imperii Romani dispositionem, in quo DEI religio facilius suscepta est, quam apud gentes barbaras: adeò ut cum imperii corpus in provincias tributum esset, Orbem quoque ipsi Ecclesiasticum in provincias partiti sint. Rursum cum in imperio provincie contributæ essent cuidam civitati primaria, quæ Metropolis dicebatur, apud quam magistratus subjectorum causas judicabant, & quò propterea populi frequentius conveniebant,*

bant, quod singulari quodam jure ceteræ civitates à matrice penderent; Apostoli itidem Episcopos in civitatibus constituerunt, eo videlicet ordine, ut penderent ab Episcopo in metropoli sive Urbe primariâ collocato. Hæc est mea sententia circa constitutionem metropoleon, quam cum alii Petro & Ecclesiæ Romanæ acceptam referri debere censeant, alii ex jure divino descendisse, quidam tamen ad vetustam Ecclesiæ consuetudinem referunt. Temperamenti loco esse potest vera sententia; nimirum, consilium illud generale distribuendi Episcopatus in provincias & metropoles ex traditione Apostolicâ esse, cujus clara documenta extant in Sacrà Scripturâ; sed executionem & in tot provincias sectionem, ex consuetudine Ecclesiasticâ fluxisse. Acquievisset sine dubio illustrissimus vir in consuetudine hâc, & nobiscum eandem sententiam tenuisset, nisi Romanæ Ecclesiæ primatum planè exortem pro virili defendere juramento se obstrinxisset. Hanc provinciam dum sustinet, ad ipsa Apostolorum tempora referre hierarchiæ institutionem oportuit, ne, si moribus eam invaluisse concederet, Romanæ sedis eminentiæ aliquid detraheretur. Sed nec de consilio illo generali quod de distribuendis Episcopatibus ab Apostolis promanasse dicit, nullibi quicquam apparet, nisi in fictis illis & supposititiis primorum pontificum decretalibus. Imò verò non consilium tantum, sed ipsam etiam ejus executionem Marcia in sequentibus verbis tribuit Apostolis, quando in duobus sese occupari, eaq; probare velle promittit, primum: Apostolos Orbem Ecclesiasticum in provincias distribuisse ad exemplum dispositionis civilis, quæ per illas tempestates viguit in Imperio. Alterum: Apostolos cum Ecclesias distribuerent in provincias, in animo habuisse, ut in iis corpus Episcoporum statueretur sub præsentia Episcopi metropoleos. At verò, quod pace tanti Viri dixerim, utrumq; hoc falso isto nititur principio, illicò ab initio talem, qualis nunc est, constitutam fuisse hierarchiam. Hinc adeò inquirere oportuit, numquid in Scripturâ Sacrà inveniri possit, quod hypothese illi adaptari quocumq; modo queat. Videamus, ut institutum hoc suum prosequatur Vir excellentissimus.

XVII. Primum luculenter probari dicit auctoritate Sanctorum Petri & Pauli: quorum primus, cum destinatus fuisset ad erudiendos Judeos, jamq; in Judæa evangelium prædicasset, curam suam convertit ad Judeos tum primæ dispersionis, tum secundæ. --- Abiit itaq; Alexandriam, quæ Ægypti metropolis erat, & in quâ habitabant Judei secundæ dispersionis, institutoq; illic Episcopo Marco Evangelista, Antiochiam profectus est, atq; hinc Babylonem, ubi degebat hereditarius Patriarcha Judeorum primæ dispersionis. Eâ in urbe constitutus scripsit epistolam primam Canonicam. --- Constat eam esse datam ad novos Christianos dispersionis provinciarum Ponti, Galatiæ, Cappadociæ, Bityniæ & Asiæ, id est, Christianos totidem provinciarum Imperii Romani. Patet igitur, Principem Apostolorum Christianos per provincias compellasse; atq; id eò magis placet, quod distributio illa in his regionibus perseveraverit primis Ecclesiæ seculis.

culis. Quippe semper habuimus provinciam Bithyniam, in qua Nicomedia metropolis; provinciam Cappadociam, cujus metropolis erat Casarea, &c. Ego verò ex verbis Petri nihil aliud colligo, præterquam Ecclesias, quod in provinciis Romani Imperii constituerit, & quod ad Ecclesias in illis institutas literas dederit. Quod verò ipse provincias ita instituerit, nec vola nec vestigium apparet. Ecclesia est & fuit semper in Republica, neq; denominari aut circumscribi aliter potest, nisi ex loco, cui illa quasi affixa est, neq; visibilis esse potest aliter, (de tali enim nunc agimus,) nisi intra fines cujusq; provinciæ, cujusq; civitatis, cujusq; pagi & vici. Ecclesiam, quæ Parisiis est, non alio nomine compellabis, nisi Parisiensem. Sic & quæ Lugduni est, Lugdunensis, quæ Arelati est, Arelatensis, quæ Rhotomagi est, Rhotomagensis audiet. Et hæc nomina illis inhærent, quamprimùm fundamenta Christianæ fidei illic posita fuerunt, etsi de regimine aliquo eminentiore nulla adhuc cogitatio suscipi potuerit. Non ideo Ponti, Galatiæ, Cappadociæ, Bithyniæ & Asiæ nomina recenset Petrus, quod ipse provincias ita dividerit, sed quod in provinciis illis essent Ecclesiæ à se institutæ, nec aliis nominibus compellari illæ potuerint. Orbis Ecclesiasticus, quem vocat Marca ad institutum sequioris Ecclesiæ pertinet, quæ monarchiam fabricavit, & paritatem Episcoporum sustulit. Nec arbitror, Regi Galliæ divisiones provinciarum Romani Imperii ex eâ ratione adscribi posse, quia in illis passim suos habeat Legatos, aut Residentes, uti vocant. Non aliter autem se habent *παρεστῶτες* Ecclesiarum ab Apostolis constituti.

XVIII. Pergimus ad alterum, cujus probationem suscepit Vir illustris, nimirum Apostolos, quàm Ecclesias distribuerent in provincias, in animo habuisse, ut in iis corpus Episcoporum statueretur sub præfidentia Episcopi Metropoleos. Evidens, inquit, ejus rei argumentum extat in epistola Pauli ad Titum, ubi scribit, se illum reliquisse Cretæ, ut constitueret presbyteros per civitates. Ecce Metropolitanæ institutionem. Atq; is quidem habet auctoritatem ordinandi presbyteros, id est, Episcopos, juxta interpretationem ipsiusmet Pauli in versiculo sequente, S. Hieronymi, S. Johannis Chrysostomi & aliorum veterum; ita tamen ut eos ordinet in unâquâq; urbe, *καὶ πόλιν*. Ecce integrum consilium politiæ Ecclesiasticæ. Episcopi in urbibus provinciæ; qui ab uno quodam Episcopo ordinantur, quamvis curi consortio suorum Collegarum, per impositionem manuum presbyterii. Universi quidem Episcopi manibus imponunt Episcopo; sed uni tantum competit jus vim tribuendi ordinationi, veluti Tito apud Cretam, & ad exemplum illius, unicuiq; Metropolitanæ in suâ provinciâ. Creta porrò provincia erat Imperii Romani; cujus metropolis erat Gortyna, quæ prærogativam illam semper in Ecclesiâ servavit. Sed vereor ego, ut ne ad sui magis, quàm Apostolici temporis Episcopos respexerit Marca. Ab Apostolis Christianæ fidei propagatoribus constitui utiq; debuerunt, qui curas habe-

haberent animarum, & Ecclesias jam fundatas in verâ fide conservarent, ex illis etiam alias novas, quasi colonias, producerent, & sic regnum Christi dilatarent. Et hoc voluit Paulus, ut Titus, quem in hunc finem in Cretâ reliquerat, expediret. Nec tamen illi, qui ita à Tito instituebantur, presbyteri, tales erant, quales nunc sunt nostri Episcopi, nec ipse Titus in simili schemate Metropolitanus: Et quia Creta insula centum oppida olim habuit, *ἑκατόμηπος*, inde dicta, quis crederet, in unaquâq; Urbe talem Episcopum constitutum fuisse à Tito, qui *κτ' ἄλλω* presbyteros constituere iussus fuerat? Quis crederet insulam istam in longitudine milliaria Germanica septuaginta, in latitudine quindecim non excedentem, centum Episcopatus habuisse? cui nostro tempore octo sufficientes fuerunt. Et sic igitur presbyteri illi, qui *κτ' ἄλλω* à Tito constituti fuerunt, rectè quidem Episcopi dici potuerunt, sed eo significato, quem exposui capite antecedente. Imò verò illi sive Episcopi, sive presbyteri, pares omninò erant Tito, neq; is ullam potestatem superiorem aut prærogativam habebat, nisi quod ab Apostolo ordinatus esset, & hoc respectu *προεξουσίας* mereret, quæ omnium *πρωτοχειροτονησάντων* communis erat honor. Nec probari potest, Titum fuisse certæ alicujus Sedis Episcopum perpetuum & ordinarium, certoq; loco quasi affixum, & certâ diœcesi constrictum, habentem sub se Episcopos, presbyteros, diaconos, præsertim cum frequentibus itineribus & peregrinationibus occupatus fuerit. Vid. Hulseman. *manual. contr. Hager. disp. 12. p. 505.*

XIX. Manet igitur, quod supra dixi, parum proficere eos, qui originem hierarchiæ, qualis nunc est, aliunde quàm ex consuetudine paulatim invalescente arcessunt. Quia enim præsumebatur olim, doctrinam Apostolicam in illis Ecclesiis, quæ ab Apostolis ipsis fundatæ erant, fidelissimè omnium conservari, & propterea in causâ fidei ad illos jure optimo provocari posse, inde etiam Sedes Episcopales Apostolicæ, quæ hisce Ecclesiis annexæ erant, sive ipsi Episcopi, qui hisce Ecclesiis præsidebant, præ cæteris conspicui & magnæ autoritatis erant, quod hi, ut *σύλοι* Ecclesiarum Apostolicarum, sanctissimorum suorum decessorum vestigiis insistere & sancta fidei mysteria illibata servare crederentur. Et sanè magna orthodoxæ doctrinæ confirmatio accedebat, si quis assertioni suæ ex Scripturis probatæ ostenderet etiam illos ad stipulari, qui Apostolicas Cathedras tenebant. Hanc conformitatem præcipitante jam seculo IV. proposuit Theodosius M. in celebri illo edicto, *l. 1. c. de summ. Trin.* quo populos sibi subditos ad Catholicam fidem ab Arrianorum sectâ revocat. *Cunctos populos, inquit, quos clementiæ nostræ regit imperium, in tali volumus religione versari, quam divinum Petrum Apostolum tradidisse Romanis, religio usq; adhuc ab ipso insinuata declarat, quamq; Pontificem Damasum sequi claret, & Petrum Alexandria Episcopum*

scopum Virum Apostolicæ sanctitatis: hoc est, ut secundum Apostolicam disciplinam, Evangelicamq; doctrinam Patris & Filii & Spiritûs S. unam deitatem sub pari majestate & sub piâ Trinitate credamus &c. Romanam & Alexandrinam & Ἰερουσαλιμικὴς proponit Ecclesias, quas sequi debeant subditi, quod utraq; tum valde celebris & in verâ fide perseverans esset. Et ne quis putet, solam eorum auctoritatem argumentum veræ doctrinæ præbuisse. ipse Imperator simul exponit & præscribit regulam & normam Catholicæ fidei, quam ab utrisq; Episcopis sanctè custoditam asserit. Nec enim opus fuisset tali declaratione, si Theodosius velut Regulam unicam & canonem, Ecclesiam Romanam eiq; consentientem Alexandrinam proponere voluisset, uti rectè observat Jacobus Gothofredus *ad l. 2. C. Th. de fid. cathol.*

XX. Tanto igitur in honore cum passim haberentur Ecclesiæ Apostolicæ, mirum non est, simili prærogativâ claruisse earum præsides aut Antistites. Eminere tamen cœperunt etiam alii, qui non erant sedium Apostolicarum episcopi. Et inter ipsas etiam sedes Apostolicas aliæ aliis celebriores erant, quibus scil. aliunde aliqua eminentiæ & prærogativæ ratio accedebat. Nempe usu ita obtinebat, ut sedis Episcopalis auctoritas inter alia æstimaretur ex auctoritate & splendore urbis, in quâ illa continebatur. Quæ enim sedes in primariâ alicujus provinciæ Urbe sive metropoli erat, ea præ cæteris conspicua erat & ipsa, reliquisq; honoratior habebatur. Et sic etiam, qui illas sedes obtinebant, inter Episcopos suæ provinciæ erant primarii. Et hoc itidem consuetudine primùm invaluisse videtur. Secuta tamen est seculo IV. Lex Ecclesiastica in Concilio Antiocheno conscripta, quæ etiam rationem exponit istius *ἡγεσιμίας*. Verba Canonis noni sic habent: *Episcopos qui sunt in unaquâq; provinciâ scire oportet, Episcopum, qui metropoli præest, curam & sollicitudinem totius provinciæ suscipere: eò quod in metropolim undequaq; concurrunt omnes, qui habent negocia. Unde placuit, eum quoq; honore præcedere: reliquos autem Episcopos nihil magni momenti sine ipso agere.* &c. Sic enim per naturam quasi, & humanarum rerum rationem obtinuit, ut in quâvis provinciâ maximæ, majores, & minores inveniantur civitates. Ætate Antonini Pii Imperatoris, uti legitur in *l. 6. §. 2. ff. de excus. tut.* maximæ civitates dicebantur illæ, in quibus non tantum erat forum causarum, sed etiam quibus suberant multæ aliæ civitates, merum licet imperium habentes. Majores merum quidem habebant imperium, non tamen sub se alias habebant civitates. Minores sive parvæ jurisdictionis tantum aliquam speciem habebant, quæ dabatur defensoribus civitatum. Vid. Card. Tuschus *lit. C. concl. 280. n. 17.* Nic. Losæ *de jur. univerf. part. 1. c. 2. n. 20.*

XXI. Quia autem Ecclesia hæc in parte æmula fuit regiminis civilis atq; secularis, operæ precium erit de hujus constitutione paucissimis dispicere, & quasi in compendio nonnulla, quæ huc facere possunt, annota-

re: Nec tamen necesse erit, vel antiquiores, vel recentiores Augusti & Hadriani divisiones recensere, quod eo tempore vel infans admodum Ecclesia Christiana fuerit, vel misera atq; afflicta ab illis, qui rerum potiebantur, & summis magistratibus præerant. Potius est, ut Constantini hic sequamur institutum & provinciarum partitionem, uti illa refertur à Zosimo *lib. 2. c. 33.* Etenim cum anteriores principes totam Orbis Romani administrationem uni primùm, deinde duobus præfectis prætorio credidissent, ille unum hunc magistratum in quatuor imperia sive administrationes discerpfit, totidemq; præfectos prætorio instituit, quorum unicuiq; certam assignavit portionem. Primus dicebatur præfectus prætorio Orientis, cui Constantinus totam Ægyptum cum Libyæ pentapoli, & Orientem ad Mesopotamiam usq;, & præterea Cilicos, Cappadoces Armenios, oramq; maritimam totam, à Pamphylia Trapezuntem usq; & usq; ad Castella propter Phasidem sita tradidit. Eidem & Thraciam commisit & Mysiam, Hæni ac Rhodopes ac Doberi oppidi finibus circumscriptam. Præterea Cyprum adiecit & Cyclades insulas; Lemno & Imbro & Samothraciâ exceptis. Secundus dicebatur præfectus prætorio Illyrici, & huic regendos tradiderat Constantinus Macedones, & Thessalos & Cretenfes & Græciam & circumjacentes Insulas, & Epirum utramq;, præter has & Illyrios & Dacas, & Triballos & Pannonios ad Valeriam usq; & Mysiam superiorem. Tertio, qui præfectus Italiæ dicebatur, rotam Italiam & Siciliam & circumjacentes Insulas, & Sardiniam & Corsicam & Africam à Syrtibus Cyrenen usq;. Quarto, præfecto scil. Galliarum, transalpinos Celtas & Hispanos cum insulâ Britannicâ commisit.

XXII. Hæc ratione duo in Oriente constituti erant præfecti prætorio, & duo in Occidente. Portiones cuiq; assignatæ tractus dicebantur, uti patet ex *l. 13. C. de fund. patrimon. lib. XI.* Unusquisq; tractus plures continēbat dioceses, & unaquæq; diocesis plures provincias. Zosimus dioceses à provinciis non distinxit. Et hunc constat ratio differentia, quâ à Zosimi enarratione abit notitia Imperii. In hac namq; Præfecto Prætorio orientis quinq; dioceses subjectæ leguntur: Oriens, Ægyptus, Asiana, Pontica & Thracia. In Oriente quindecim continebantur provinciæ: Palæstina, Phœnice, Syria, Cilicia, Cyprus, Arabia, Isauria, Palæstina salutaris, Palæstina secunda, Phœnice Libani, Euphratensis, Syria salutaris, Osdroëna, Mesopotamia, Cilicia secunda. In Ægypto sex numerabantur provinciæ: Libya superior, Libya inferior, Thebais, Ægyptus, Arcadica, Augustanica. Ad Asianam diocesin decem referebantur provinciæ: Pamphilia, Hellepontus, Lydia, Pisidia, Lycaonia, Phrygia Pacatiana, Phrygia salutaris, Lycia, Caria, Insulæ. Pontica diocesis itidem decem habebat provinciæ: Galatiam scil., Bithyniam, Honoriadem, Cappadociam primam, Cappadociam secundam, Pontum Polemoni acum, Hellenopontum,

pontum. Armeniam primam, Armeniam secundam & Galatiam salutarem. Thracia sex provinciis constabat, quæ erant Europa, Thracia, Hæmimontus, Rhodope, Mœsia secunda, Scythia. Atque hinc constat, unicam illam diœcesin, quæ sub regimine præfecti prætorio orientis erat, quadraginta septem provincias comprehendisse, quæ singulæ vel à Comite Orientis, vel à præfecto Augustali, vel à Proconsule, vel à Vicariis regebantur, ut à magistratibus minoribus & præfecto prætorio subordinatis.

XXIII. Eodem modo imperium occidentale septem comprehendebat diœceses, unaquæque rursus aliquot provincias. Præfecto namque prætorio Galliarum subiecta erat Diœcesis Gallicana, quæ ex septendecim provinciis Galliarum constabat: Diœcesis Britanniarum ex quinque provinciis: Diœcesis Hispaniarum ex septem provinciis. Ita ut totus iste tractus constaret ex 29. provinciis. Sub præfecto prætorio Italiæ erat diœcesis Africana sex continens provincias: diœcesis Italica septem provincias: diœcesis Romana decem provincias comprehendens. Tandem præfectus prætorio Illyrici septendecim provincias regebat. Omnium & singularum istarum provinciarum nomina hinc exprimere, non patitur institutum. Et disci illa poterunt ex notitiâ Imperii, quæ passim prostat. Singulæ istæ provinciæ suas habebant metropoles, quas vel frequentia populi, vel præfectorum potestas, vel judiciorum ordo commendabat. Ita in Bithyniâ e. g. eminebat Nicomedia, in Ponto Amasea, in Galatiâ Ancyra, in Achajâ Corinthus, in Macedoniâ Thessalonica. Sed & inter metropoles ipsas erant, quæ præ cæteris in totâ diœcesi exercebant, quibusque propterea primæ tribuebantur partes. Ita e. g. in Ægypto lex erant provinciæ, & in illis eminebat Alexandria: in undecim Orientis provinciis Antiochia: in decem Ponti provinciis Cæsarea Cappadociæ: in decem Asianæ provinciis Ephesus: in sex Thraciæ provinciis Heraclea Europæ, quondam Byzantium. Eodem modo in diœcesi Italicâ exercebat Mediolanum: & in Illyrico Orientali, cujus undecim erant provinciæ, Thessalonica, & in sex provinciis Illyrici Occidentalis Sirmium præcipuæ erant civitates.

XXIV. Ex hac celebritate civitatum nata est autoritas & *προεδρία* Episcoporum in istis civitatibus residentium. In provinciis primus & præcipuus erat ille, qui in metropoli sedem suam habebat, Metropolitanus proinde dictus. Et hoc est, quod dicitur in *can. 9.* Concilii Antiocheni, Episcopum, qui metropoli præest, honore præcedere debere, *τῆ πρῆ προηγίον αὐτῶν*. In diœcesibus primus erat, qui in cujusque diœceseos civitate nobilissimâ sedem fixerat. Et isti tales aliquando exarchi diœceseos, aliquando patriarchæ dicebantur. Diœceses in utroque imperio erant undecim, sex in Occidente, & quinque in Oriente. Earum totidem erant Rectores Ecclesiastici, quorum auctoritas præcipuè in convocandis totius diœceseos Synodis spectabatur, quibus & præsidebant; eaque concilia generalia quandoque etiam

etiam universalia dicebantur, ex universâ nempe diœcesi congregata. In Ægypto sex erant provinciæ, & ejus diœceseos Exarchus erat Episcopus Alexandrinus, qui & patriarcha dicebatur, atq; is convocabat Synodum diœceseos Ægyptiacæ, id est, Synodum sui patriarchatus, omnes scilicet provinciarum diœceseos suæ Metropolitanos & Episcopos. Patriarcha Antiochenus convocabat diœcesin Orientalem, h. e. Episcopos ex undecim provinciis in Oriente. Episcopus Cæsareæ Cappadociæ, quæ caput erat universæ diœceseos Ponticæ, Synodum ejus diœceseos congregabat. Asiana diœcesis decem habebat provincias, quarum prima Ephesum metropolin continebat. Ephesinus ergo Metropolita Exarchus dicebatur diœceseos Asianæ, Synodoq; generali ejus diœceseos præsidebat. Thracica sex habebat provincias, prima erat Europa, Metropolis ejus Heraclea; Heracleæ ergo Episcopus Exarchus diœceseos Thracicæ dicebatur, & in synodo istius diœceseos primas tenebat.

XXV. Ne verò quisquam decipiatur promiscuo, qui irrepsit, vocabulorum usu, explicanda hic nobis erit æquivocatio, cui subjacent voces, diœcesis & Exarchus. Diœcesis jam inde à Constantini M. temporibus junctam plurimum inter se provinciarum administrationem denotavit. Et describitur à Theodoro Balsamone *ad can. 9. Concil. Calchedonens.* quod sit *ἡ πᾶσις ἐπαρχίας ἔχει ἐν αὐτῇ*, quod multas sub se habeat provincias. Sic enim distinguitur diœcesis à provinciâ in *l. 9. C. Theodos. de legat. & decret. l. 14. C. de fund. patrimon. lib. XI.* eaq; significatio valde usitata est tum in Conciliorum actis, tum apud veteres Ecclesiæ Doctores. Aliquando tamen Diœcesis vox pro provinciâ usurpata est. Hoc enim in significato occurrit apud Hincmarum, quando epistolæ suæ 9. inscriptionem facit: *Dilectis fratribus & venerabilibus Episcopis Remorum diœceseos.* Qui tamen alibi in *epist. ad episcopos de jure metropolitanorum cap. 4.* diœceseos vocabulo in ampliore & jam explicato significato utitur, dum ait: *Sancta Romana Ecclesia plures metropolitanos in speciali suâ diœcesi habet. Similiter & Alexandrina Ecclesia in suâ diœcesi: Sed & Antiochena sedes nonnullos metropolitanos in suâ diœcesi habet.* Nonnunquam etiam pro Episcopatu tantum seu territorio Episcopi sumitur, idq; hodiè malo more fieri dicit Paulus Dumay *ad Innocentii III. epist. 86. lib. 15.* Ut plurimum enim hodiè ita usurpatur. Imò verò parochiam tantum sæpè denotat, sed admodum restrictè & per abusum. Vid. Jac. Sirmond. *ad Apollinar. Sidon. lib. 9. epist. 16.* Christoph. Justell. *ad cod. canon. Eccles. African. can. 56. & ad cod. canon. Eccles. univ. can. 165.* Jacob. Gothofred. *ad l. 9. C. Th. de leg. & decret. Petr. de Marca de concord. sacerdot. & imp. lib. 6. c. 16. n. 2.* Propriè autem territorium illud vel regio universalis, quæ sub Episcopo civitatis erat, *ἐνορία* dicebatur & *παρομία*: Provincia verò, quæ sub Metropolitano, *ἐπαρχία* dicebatur: Complexio tandem plurimum provinciarum sub Patriarchâ, *διοίκησις*.

XXVI. Pari modo etiam Exarchi vocabulum diversimodè usurpatur. Ἐξάρχης in genere significat Ducem, autorem aut principem alicujus rei conficiendæ vel constituendæ. In jure Ecclesiastico duplices inveniuntur exarchi, qui per adjectionem vocabuli à se invicem distingui solent, dum alii exarchi ἑπιπαρχίας dicuntur, alii exarchi ἑποικησίας. Priores illi Metropolitanas denotant, qui provinciæ præfunt. Ita enim vocabulum id explicat Synodus Sardicensis *can. 6. διὰ χαρισμάτων ἑξάρχης ἑπιπαρχίας, λέγει δὲ ἑποικίαν ἑπιμετροπόλεως*. Posteriores patriarchæ dicebantur aliquando, aliquando etiam Primates. Hinc adeò cum in Concilio Calchedonenfi *can. 9.* constitutum esset, ut si cum provinciæ Metropolitanò Episcopus vel Clericus controversiam habeat, diocesis exarchum is adeat, rectè interpretatur Aristenus, dioceseos exarchum sive Patriarcham, cui subest provinciæ illius metropolitanus. Malè autem Balsamon: *Provincia exarchus est, ut mihi quidem videtur, non uniuscujusq; provinciæ Metropolitanus, sed Metropolitanus totius diocesis*. Ac si Metropolitanus aliquis præter Patriarcham toti diocesi præesset. Diffidenter admodum & dubiè Zonaras: *Exarchorum porò diocesanorum nomine nonnulli Patriarchas, alii Metropolitanos intelligi volunt*. Optimè Justinianus in *novell. 123. c. 22.* dum Calchedonensem istum canonem lege publicâ confirmat, exarchum, dioceseos illius Patriarcham vocat. Nec aliter Dionysius Exiguus, Justiniano coætanus, qui exarchum dioceseos, primatem dioceseos vocat, eum nimirum, qui primam & præcipuam dioceseos sedem tenet, & cui tota diocesis quoad regimen Ecclesiasticum subjecta est.

XXVII. Ex illis, quæ à nobis dicta hæctenus sunt, satis intelligi potest, quâ ratione Hierarchia Ecclesiastica invaluerit. Initio quidem Christianismi tota Ecclesiarum gubernatio Aristocratica ferè erat, cum communi consilio presbyterii regerentur. Postea vero, cum schismata subinde nascerentur, ut illis obviam iretur, ad monarchicum regimen sensim inclinare cœperunt, inspectionis præcipuâ curâ ad Episcopum delata, cui omnes reliqui Ecclesiæ ministri, tum & reliqua membra haud gravatim parebant. Episcopi ipsi, quorum Ecclesiæ in eadem erant provinciâ, propter mutuùm, quod inter se habebant commercium, Synodis regebantur, & quò facillior esset regiminis ratio, quod in provinciis singulis Metropoli multum tribueretur, illi Episcopo, qui in metropoli sedem suam habebat, plurimum deferrebat. Tandem propter ampliorem communionem, quæ inter omnes provincias unius dioceseos & præfectura intercesserat, illius civitatis Episcopus, in quâ Præfectus residebat, consuetudine supereminentiam quandam & singularem prærogativam obtinuit. Ejusmodi præfecturæ erant Romæ in civitate Imperiali: Alexandria, quæ regebat Ægyptum, Libyam & Pentapolin: & Antiochiæ, quæ complectebatur Syriam, aliasq; Orientis provincias. Haud aliter servatum in minoribus præfecturis,

Eturis, quas eparchias vocatas dixi. In illis enim, qui metropolitica[m] tenebat sedem, cæteris auctoritate potior erat, majoriq; honore dignus habebatur.

XXVIII. Et hoc est, quod dixi, populi frequentiam & civitatum opportunitatem atq; commoditatem effecisse, ut in Ecclesiâ ratio haberetur dignitatis, quam civitas in provinciâ aut diœcesi obtinebat, respectu imperii civilis. Ut maximè enim Ecclesia civitati alicui plus deberet, vel propter originem, vel propter incrementa Christianæ fidei, quibus ea præ cæteris excelebat, detrahare tamen illa alteri, quæ propter imperium aut in imperio præstantior erat, omninò noluit. Hierosolymorum Urbs electum erat Dei habitaculum, quo se habitaturum promiserat, *1. Reg. VIII, 2. 2. Chron. VI, 6.* Ex eo loco juxta vaticinium Christi prodierat Evangelium *Luc. XXIV, 47.* & in eo Christus Evangelium prædicaverat, ut merito metropolis fidei dici potuerit. Et eam ob causam speciali honore dignus habebatur ejus Urbis Episcopus; nihilominus tamen τὸ κτῆρ^{ος} metropolitico non acceperat, sed saluum illud mansit Episcopo civitatis Cæsareæ Palestinæ ex constitutione Concilii Nicæni *can. 7.* eò quod jam inde à temporibus Vespasiani Cæsarea provinciæ illius caput atq; metropolis esset, cujus proinde Episcopo subjectus esse jubebatur Episcopus Æliensis sive Hierosolymitanus.

XXIX. Nec tamen asserere velim, semper & ubiq; civitatem honore civili decoratam pari privilegio in Ecclesiastico regimine gavisam fuisse, præsertim si mutatio aliqua incidisset, & Imperatoribus alia provinciarum divisio placuisset. Illustre eâ de re exemplum in actis Concilii Chalcedonensis occurrit, quod summatim & quasi in compendio refert Cardinalis Baronius *ad ann. Christi CCCCLI. n. 96. seqq.* & Severinus Binius *in not. ad Concil. Chalcedon. pag. 183.* Phœnicia scil. secundum dispositionem Ecclesiasticam civili æmulam ex Tyro civitate regebatur, quæ erat provinciæ metropolis. Theodosius Imperator Phœniciam istam in duas provincias diviserat, & Berythum Secundæ metropolin constituerat. Orta hinc controversia inter Photium Tyri & Eustathium Berythi Episcopos, dum Eustathius Episcoporum quorundam ordinationem & administrationem Ecclesiarum quarundam sibi vindicabat, eò quod novæ metropoli civitates Byblon, Botys, Tripolis, Orthosias, Arias & Antaradon à Theodosio subjectæ essent. Restitit Photius, sed in Synodo Constantinopolitanâ damnatus cedere jure suo coactus fuit. Chalcedone ergò cum in Concilio majore numero congregati essent Episcopi, controversiam eam resuscitavit Photius, & causâ de integro actâ, pronuntiârunt judices, secundum canones Concilii Nicæni Photium totius Tyriorum metropolis omnem potestatem ordinandi in universis civitatibus Phœnicie provinciæ habere, Eustathium verò à sacro pragmatico typo nihil amplius sibi vindicare debere,

quam reliquos ejusdem provinciae Episcopos. Et hæc controversia materiam substravit canoni duodecimo ejusdem Concilii, qui ita se habet, ex versione Dionysii Exigui: *Pervenit ad nos, quod quidam præter Ecclesiastica statuta facientes, convolarunt ad potestates, & per pragmaticam formam in duo unam provinciam dividerunt, ita ut ex hoc facto duo Metropolitanæ esse videantur in una provinciâ. Statuit ergo sancta Synodus de reliquo nihil ab Episcopis tale tentari, alioqui, qui hoc admisit fuerit, amissione gradus proprii subjacebit. Quæcumq; verò civitates literis imperialibus Metropolitanæ nominis honore subnixæ sunt, honore tantummodo perfruantur, & qui Ecclesiam ejus gubernat Episcopus: salvis scilicet vere Metropolitæ privilegiis suis.* Partem hujus canonis refert Gratianus *dist. 101.* Et exinde discimus, Rempublicam quidem Ecclesiasticam formatam ab initio fuisse ad normam Reip. civilis, sed non utramq; æquè mutatam fuisse; nihilominus tamen in Ecclesiâ quoq; Episcopum digniore loco habitum; qui præesset civitati noviter ab Imperatoribus inter metropoles connumeratæ: Hinc enim confirmatur assertio supra tradita, dignitatem Urbium dignitatem contulisse Episcopis, ut maximè non idem dignitatis genus semper collatum fuerit.

XXX. Ex adducto Concilii Chalcedonensis canone hoc insuper observo, non improbari institutum Imperatorum provincias dividendum, sed improbari conatum & ausum Episcoporum ejusmodi divisionem svadentium eamq; ambitiosè perentium: Credebatur enim Eustathius, ut dignitatem Ecclesiæ suæ & Urbi conciliaret, divisionem provinciæ à Theodosio petiisse atque impetrasse. Unde & Eustathius, ut se excusaret, reposuit, non à se invasa jura Tyriæ Ecclesiæ, sed factum esse lege Imperatoris, consuetudinisq; esse, Imperatores metropoles facere. Nec tamen, si attentius consideretur, ratio decidendi, quâ moti Patres Chalcedonenses pro Photio sententiam dixerunt, videtur satis accommodata: Provocant nempe ad canonem quartum Concilii Nicæni, quo jubetur uniuscujusq; provinciæ esse debere unum metropolitanum Episcopum: At verò hoc non erat in quæstione; & manebat utiq; uniuscujusq; provinciæ unus tantum Episcopus metropolitanus, divisâ jam provinciâ. Non enim negari potest, post divisionem factam, utramq; portionem, quæ pars antea fuit totius, non partem amplius esse, sed ex se totum & integrum constituere, & singularem nunc esse provinciam. Quidni igitur unaquæq; earum provinciarum peculiarem suam habere potuit Metropolitam: Et hæc quidem pro suâ defensione allegare optimo jure poterat Eustathius, nihilominus tamen in alia omnia discessit Synodus, neque voluit Tyri Episcopo quicquam decedere. Et sic etiam ante Concilium istud generaliter definiit Innocentius I. Pontifex Romanus in *epist. 18. ad Alexandrum Episcopum Antiochenum*: *Quod sciscitatis, utrum divisis imperiali judicio provinciis, ut duæ Metropoles fiant, sic duo Metropolitanæ Episcopi debeant nominari: non verè visum est,*

ad

ad nobilitatem necessitatum mundanarum DEI Ecclesiam commutari, honoresq; aut divisiones perpeti, quas pro suis causis faciendas duxerit Imperator. Ergo secundum pristinum provinciarum morem, Metropolitanos Episcopos convenit nominari. Vera ejus rei causa mihi videtur ista, quod jam eo tempore dignitas Episcopalis paupertatem ferre haud poterat, & sic augeri potius voverint Episcopi facultates & redditus suos, quam imminui.

XXXI. Notat autem Zonarus ad dictum canonem Calchedonensem, ejus auctoritatem obsolevisse; nec defuisse Imperatores, quorum edictis Episcopales Ecclesiae ad Metropolitanum fastigium culmen evectae essent. Eandem sententiam tenet & haud paulo latius exponit Balsamon. Nec videntur mihi Patres Calchedonenses ita statuisse, nisi libera eis ab ipso Imperatore Marciano, quem imploraverat Photius, relicta fuisset potestas, qualem non habuit Synodus anterior Constantinopoli habita. Quæsi enim iudices ab Eustathio, num secundum canones Ecclesiasticos, an vero secundum leges Imperatoris causa dirimenda esset? responderunt: *Sacratissimo Domino Orbis placuit, non juxta sacras Imperatoris literas & pragmaticos typos, res sanctissimorum Episcoporum procedere, sed secundum canones à sanctis Patribus datos.* Quod igitur deinceps pronunciavit synodus, id fecit ex potestate sibi concessa & ab Imperatore liberaliter collata, partemq; istam majestatis, in res & negotia Ecclesiastica sibi competentem interim suspendente. Nolim tamen propterea Episcopatum institutionem Regibus & Principibus adimere, quum in eâ potestatis Ecclesiasticæ parte quam maxime sese exferere queat jus patronatus Regum, & Principi incumbat, externam in Ecclesiâ disciplinam potestate suâ *νεποθεν* ordinare & instruere. Sanè Zenonis Imperatoris ex Isauriâ redeuntis prima hæc fuit cura, ut rescinderet ea, quæ à Basiliense per Concilium Calchedonensis damnationem fuerant decreta. *His, inquit, l. 16. C. de SS. Eccles. quæ contra Ecclesias --- nec non & reverendissimos earum Antistes, seu de jure Sacerdotalium creationum, seu de expulsionem cujusquam Episcopi à quolibet his temporibus facta, seu de prerogativa in Episcoporum concilio vel extra concilium ante alios residendi, vel de privilegio metropolitano vel patriarchico sub iisdem impiis temporibus penitus antiquandis: ut cassatis & rescisis, quæ per hujusmodi sceleratas jussiones aut pragmaticas sanctiones, aut constitutiones impias, sive formas subsecuta sunt, quæ à divæ recordationis retro principibus ante nostrum imperium, & deinceps à nostrâ mansuetudine indulta vel constituta sunt, super sanctis Ecclesiis, & martyris, & religiosi Episcopis, & clericis aut monachis inviolata servantur. Sacrosantam quoq; hujus religiosissime civitatis Ecclesiam & matrem nostræ pietatis & Christianorum orthodoxæ religionis omnium, & ejusdem regis Urbis sanctissimam sedem privilegia, & honores omnes, super Episcoporum creationibus, & jure ante alios residendi, & cetera omnia, quæ ante nostrum Imperium vel nobis imperantibus habuisse dignoscitur, habere in perpetuum firmiter, regia Urbis intuitu judi-*

canus & sancimus. Uti ex verbis patet, aulus fuerat Basiliscus jura Metropolitanæ & Patriarchicæ evertere, novamq; Ecclesiæ faciem introducere, atq; id emendare suâ hâc constitutione voluit Zeno rerum potitus, suarum esse partium arbitratus, ut de metropolitanarum finibus atq; privilegiis decerneret ipse.

XXXII. Longius adhuc progressus est Valentinianus III. Imperator, qui Ravennatem Ecclesiam in Archiepiscopalem ac totius Æmiliæ metropolitanam evexit, si vera & genuina est ejus constitutio, quam ex Hieronymi Rubei commentariis recenset, sed atro carbone notat Cardinalis Baronius *ad ann. Christi CCCCXXXII. n. 92.* ut genuinam tamen defendit Marcus Antonius de Dominis *de Rep. Eccles. lib. 6. n. 5. n. 136.* Res ea altioris est indaginis & Criticum acumen desiderat, quod ab aliis expectare malo, præsertim cum aliâ adhuc suppetant certioris fidei argumenta. Eâdem enim potestate etiam Justinianus Imperator *Novell. 11.* Justinianam primam patriam suam tanto honore affecit, ut Ecclesiam ejus non metropolitanam tantum, sed Archiepiscopalem etiam declaraverit, eiq; subjecerit septem provincias. Verba ejus constitutionis nonnulla operæ pretium erit hic adnotare: *Multis, inquit, & variis modis nostram patriam augere cupientes, in quâ primò DEUS præstitit nobis ad hunc mundum, quem ipse condidit, venire, & circa sacerdotalem censuram eam volumus maximis incrementis ampliare, ut primæ Justinianæ patrie nostræ pro tempore sacrosanctus Antistes, non solum metropolitanus, sed etiam Archiepiscopus fiat: Scætera provincia sub ejus sint auctoritate, id est, tam ipsa mediterranea Dacia, quàm Dacia Ripensis, nec non Mysia secunda, Dardania & Prevalitana provincia, & secunda Macedonia, & pars secunde etiam Pannoniæ, quæ in Bacensi est civitate.* Deinde refert, ut ipsam præfecturam, quæ antea in Thessalonicâ Urbe posita fuerat, in Justinianeam primam transposuerit. *Et idè, inquit porro, tua beatitudo & omnes præfate primæ Justinianæ sacrosancti antistites, archiepiscopi habeant prærogativam, & omnem licentiam, suam auctoritatem eis impertiri, & eos ordinare, & in omnibus superscriptis provinciis primam habere dignitatem, summum sacerdotium, summum fastigium, à tuâ sede creentur, & solum Archiepiscopum habeant, nullâ communionem ad eum Thessalonicensi episcopo servanda. Sc: Solum Imperator Archiepiscopalem istam sedem erexit, suamq; per totam novellam unicè profitetur auctoritatem, nullâ factâ mentione Pontificis Romani, nullâ ad ejus consensum interpositâ provocatione. Eandem dignitatem cum repetitâ constitutione confirmasset Justinianus in *Novell. 131. c. 3.* ait quidem, debere novum Archiepiscopum in subjectis sibi provinciis locum tenere Apostolicæ Sedis Romanæ, secundum ea, quæ definita sunt à sanctissimo Papâ Vigilio; Sed verba ea satis clarè ostendunt, Papam Vigilius augmentum aliquod dignitati isti addidisse, & Archiepiscopo novo à Justiniano jam constituto vices suas delegasse per illas provincias, quæ in patri-*

patriarchatu Occidentis sitæ erant. Et sic igitur voluit Imperator eum
 τὸ πρῶτον ἐπέχειν τῆς Ἀποστολικῆς Ρώμης θρόνον, καὶ τὰ ἐξελθόντα ἀπὸ τῆς ἀγίας
 Πάπας Βιγαλίς.

XXXIII. Similiter in jure Græco Romano *lib. 2.* adducitur Alexii
 Comneni Imperatoris Græci constitutio, quæ sibi episcopatus in metro-
 poles erigendi jus prolixè afferuit. Occasio ejus fuit, quod defunctis
 Basilæi, Madytorumq; Metropolitanis, in eas Ecclesias Heracleensis
 & Ancyranus Episcopi, ille quidem in Ecclesiam Madytorum, hic
 in Basylæi Ecclesiam jus Metropolitanicum sibi vindicarent. *Cumq; dicti
 Metropolitanis (sic habent verba) canone duodecimo Synodi Chalcedonen-
 sis usi essent, quo decernitur, ut salva sint veteri metropoli jura, quæ in Eccle-
 siam majori ornatam honore habet, promulgata est Imperatoria sententia, præsen-
 te Synodo, communiq; tunc suffragio decernente, ut Imperatori permiffum sit præ-
 fidentia thronum Ecclesiis largiri, & tam episcopatus quàm archiepiscopatus in
 metropoles erigere: quæq; pertineant ad electiones in his faciundas, cæteraq; re-
 ctè constituenda pro libitu suo disponere, citra ullum canonis illius impedimentum,
 qui decernit, ut salva sint metropoli jura sua, quæ in episcopatum honore autem
 jam pridem habet. &c.* Verba hæc, uti inscriptio habet, sunt ex scriptis Bal-
 samonis, & constitutionem Imperatoris, quam prolixam admodum dicit,
 quasi in compendium contrahit.

XXXIV. Etsi autem jure suo sibi vindicaverint hanc potestatem Im-
 peratores, ipsa tamen institutio Archiepiscoporum & Patriarcharum mo-
 ribus & consuetudine primum invaluit. Idq; uti de omni ferè jure Eccle-
 siastico statuere haud veretur Franciscus Bosquetus *ad Innocentii III. epist.
 136. lib. 1.* ita circa jus metropolitanicum & patriarchium præcipuè obtinuis-
 se confidentur asserit. Et huic assertioni efficaciter asfistit *διαβόητος* ca-
 non VI. Concilii Nicæni, qui ut Episcopo Alexandrino, perinde ut Episco-
 po Romano, jura patriarchica vindicet, utrinq; ad mores & jus consuetudi-
 narium provocat, eosq; adhuc obtinere debere præscribit. Nec enim ante
 hanc Concilii Nicæni definitionem Lex aliqua Ecclesiastica, circa hoc ne-
 gocium extitit, ut rectè hinc asserat Bosquetus, quod jus hoc mos primum
 induxerit, constitutio confirmaverit. Ex quo sequitur, ante quartum secu-
 lum Christianum metropolitanorum jura consuetudine tantum & tacito
 populi suffragio innixa fuisse. Quo autem tempore, quo anno, quibus con-
 sulibus ea primum cœperint, ut determinemus, nemo à nobis exiget. Len-
 ta sunt consuetudinis initia, nec observatur ea prius; quàm per aliquot
 actus invaluit. Quod autem ante Nicænum Oecumenicum concilium
 consuetudine obtinuerat, id deinceps in ipso Concilio ecclesiastica sanctio-
 ne est stabilitum.

XXXV. Sanctioni huic Melitii cujusdam Episcopi in Ægypto te-
 merariam invasionem occasionem præbuisse, historiarum Ecclesiasticarum Scri-
 ptiores

ptores produnt. Turbarat ille jura Alexandrini Metropolitanus, quæ hic in ordinandis Episcopis per tres provincias, Ægyptum, Libyam, & Pentapolin jam à multis annis exercuerat. Ita enim refert Sozomenus *lib. 1. c. 24.* eum, dum Petrus Episcopus Alexandriae, qui postea martyrium consummavit, ob scævientem tunc persecutionem fugisset, ordinationes ad illum pertinentes sibi vindicasse. In indiculo, quem Alexander successor Petri post Synodum Nicænam ab eo exegisse dicitur, quiq; extat apud Athanasium *apolog. 2. adversus Arianos*, octo & viginti recensentur Episcopi à Melitio ordinati. Eorum omnium ordinatio ad Alexandrinum Episcopum ex vetere consuetudine pertinebat, & Melitius injustè usurpaverat. Decrevit igitur Synodus, ut Melitius ipse in Urbe Lyco degeret, solo Episcopi nomine contentus: nec deinceps sive in Urbe, sive in vico ordinationem ullam faceret. Hi verò, qui ab illo priùs ordinati fuissent, communionem quidem ac ministerium suum retinerent, reliquis tamen Clericis per singulas Ecclesias ac parœcias constitutis, honore inferiores essent. Ita tamen, ut in locum morientium per ordinem succederent, dummodo plebis suffragio judicarentur idonei, Episcopo Alexandriae electionem eorum nihilominus confirmante. Vid. Sozom. *d. 1. Socrates lib. 1. cap. 9.*

XXXVI. Hæc fuit occasio canonis Nicæni, in quo quidem neq; Melitii, neq; *κακοηθείας* ab eo exercitæ ulla fit mentio expressa; Dum tamen Alexandrino Episcopo vetera sua jura confirmantur, ut nimirum per tres provincias Episcopos ordinare pergeret, eo ipso Melitii petulantia tacitè retunditur. Non autem Alexandrini tantum, sed reliquorum etiam Episcoporum, qui metropolitanas sedes tenebant, & patriarchica jura exercebant, privilegia simul confirmantur. Nimirum quemadmodum cujuscunq; dicti occasio sæpè est specialis, ipsum verò dictum inde natum & prolatum generale: ita etiam in legibus ferendis fit, ut occasio illarum specialis planè sit, ipsæ verò generales esse intelligantur, & ad omnes similes casus quandocunq; emergentes applicari debeant. Sed ne quis cavilletur deinceps, difertè hoc suum decretum ad reliquos etiam metropolitanos extendunt Patres Nicæni. Similiter, inquit, *Ἐν Ἀντιοχίᾳ Ἐν ἄλλῃσιν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις* *privilegia servantur Ecclesiis.* Et addunt: *Illud omninò manifestum est, quòd si quis præter sententiam Metropolitanus factus sit Episcopus, hunc magna Synodus statuit, non oportere esse Episcopum.* Nobis verò in præsentem hoc tantum notatu dignum videtur, quod Nicæni patres jus istud metropolitanicum non aliunde, nisi ex consuetudine natum profiteantur: *Τὰ δεχόμεθα ἐν κακότητι*, ajunt: Antiqui mores obtineant, qui sunt in Ægypto, Libyâ, & Pentapoli, ut Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem, *ἐπιδή δὲ τῶ ἐν τῇ Ρώμῃ ὁ Πίσκοπος τὸ πρῶτον ἐστίν*, quoniam illa est Romano etiam Episcopo consuetudo.

XXXVII.

XXXVII. Ut in compendium contrahamus, quæ prolixè hæcenus diximus, facillè hinc patet, non substituisse ministros Ecclesiæ in primis illis ἱερατικῶν κατὰ λόγους gradibus, quos ipsos etiam consuetudine invaluisse ostendi, sed inter ipsos etiam Episcopos novas introduxisse differentias. Qui primus & summus gradus erat Sacerdotum, is ultimus & infimus fiebat Episcoporum. Primus presbyter dicebatur Episcopus: primus Episcopus metropolita: primus metropolita patriarcha. Ut primum Episcopus inter Sacerdotes tenebat, sic inter Episcopos metropolitani, inter metropolitanos patriarcha. Episcopus dicebatur primi ordinis presbyter & primus Sacerdos; reliqui presbyteri, secundi ordinis Sacerdotes: ita & Metropolitanus primæ sedis Episcopus, & primus Episcopus, reliqui comprovinciales Episcopi dicebantur secundæ sedis Episcopi. Atq; sic etiam subjectionis ordo observabatur, ut presbyter subesset Episcopo, Episcopus Metropolitano, Metropolitanus Patriarchæ, totidemq; in iudiciis Ecclesiasticis formabantur instantiæ, ut si in Episcopi iudicio gravatus quis fuisset, ad Metropolitanum & ab hoc ad Patriarcham provocare posset.

XXXVIII. Hinc adeo tres habemus ordines Episcoporum. Primi simplices sunt, & nomen retinent, & præsumunt presbyteris. Secundi dicuntur Metropolitanus & aliquando Archiepiscopi, & præsumunt provinciæ, in quâ plures sunt Episcopi. Tertii dicuntur Patriarchæ, qui integræ dicecesi ex pluribus provinciis constanti præfecti sunt. Sed quid est, quod ait Isidorus apud Gratianum *c. clericos dist. 21. Ordo Episcoporum quadripartitus est: id est in Patriarchis, Archiepiscopis, Metropolitanis, atq; Episcopis*, atque Archiepiscopum deinceps describit, quod sit summus Episcoporum, quodq; præsideat tam Metropolitanis, quàm cæteris Episcopis? Hunc nodum ut solvat Petrus de Marca *dissertat. de primatib. n. 48.* respondet, Isidorum loqui juxta disciplinam seculi sui. Vixit autem ille seculo Christiano septimo. Sed jam ante, uti supra memoravi, ab Justiniano Imperatore insigni dignitate auctus fuit Episcopus Justinianæ primæ, dum in Archiepiscopum promotus & supra sex Metropolitanos evectus fuit. Hoc enim exemplo Archiepiscoporum ordo Metropolitanorum ordine superior factus est. At si dicendum, quod res est, videntur tales Archiepiscopi in Patriarcharum ordinem ascendisse, nec aliud, nisi nominis discrimen inter eos fuisse.

CAP. V.
De Patriarchis in genere.

I.

Patriarcha novum quidem & græcum est vocabulum. Et est is, qui patrum, hoc est, pontificum princeps & primus est, inquit Joh. Altenstaig in *Lexic. Theol.* Id vero adeo novum esse nequit, quod à Scripto-

K

ribus